

HARRACH GÁBOR

EGY KUDARC BONCKÉPE: A FELVIDÉKI MAGYAR POLITIKA 2023-AS BUKÁSÁNAK VÁLASZTÁSSTATISZTIKÁJA (2.)

Jelen tanulmány első részében¹ a területi eredmények alapján vizsgáltam a nemzeti elvet képviselő szlovákiai magyar párt, a Szövetség² 2023-as választási fiascojának körülményeit és okait. Az alábbiakban a vizsgálódásban érintett pártok etnikai összetételére vonatkozó becslésekkel kiegészítve folytatom mindezt.

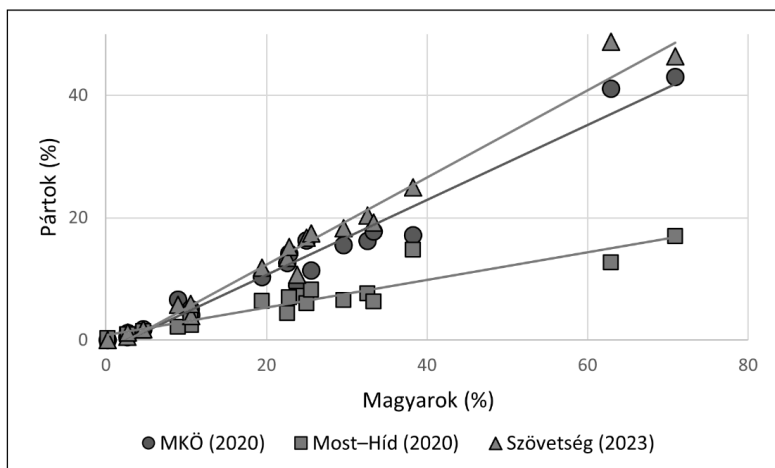
2020-ban a történelmi MKP két utódpartjának (MKÖ, Most–Híd) együttes támogatottsága 6% volt, ami együtt elegendő lett volna a parlamenti bejutáshoz. Ráadásul a 2021-es népszámlálás adatai szerint Szlovákiában a választásra jogosultak körében a magyarok lakossági aránya 8,2%,³ tehát elvileg még mindig rendelkezésre áll az elegendő nagyságú szavazópotenciál. 2023-ban azonban kiderült, hogy a nemzeti alternatívát képviselő párt még konkurencia híján, monopolhelyzetben sem képes a szükséges mértékben megszólítani ezt a bázist. Ennek oksági vizsgálata – például annak megválaszolása, hogy a Most–Híd 2020-as magyar szavazói végül milyen arányban választották a Szövetséget, akik pedig elutasították ezt az opciót, távol maradtak-e az urnáktól, vagy valamelyik szlovák pártra szavaztak – csak a magyar és a többségi pártok etnikai összetételének az ismeretében lehetséges.

Jelen tanulmány egyik fő célja a magyar és a szlovák pártok szavazótáborának etnikai megoszlására vonatkozó becslések készítése, amelyekből a felvidéki magyarok 2020-as és 2023-as politikai preferenciái is kiszámíthatók. Ezek a becslések lehetővé teszik annak

-
- 1 Harrach Gábor: Egy kudarc boncképe: a felvidéki magyar politika 2023-as bukásának választásstatistikája (1.). *Kisebbségi Szemle*, 2024. 9 (2). 7–30. DOI: <https://doi.org/10.62153/ksz.2024.2.hg>
 - 2 Mint ismert, a Magyar Koalíció Pártja (MKP) 2009-ben kettévált, a pártot elhagyó politikusok pedig megalakították a multietnikus Most–Hídat. A nemzeti opciót képviselő anyapárt (jelenleg: Magyar Szövetség) különböző szövetségkötési és névváltoztatási folyamatokon ment át, ami miatt esetükben a 2020-as választás tárgyalásakor az MKÖ (Magyar Közösségi Összefogás), a 2023-as választás kapcsán a Szövetség, a két választás együttes elemzésekor pedig az MKÖ/Szövetség nevet használok.
 - 3 Szlovák Statisztikai Hivatal 2021-es népszámlálási adatbázisa. Letöltés helye: <https://www.scitanie.sk/en>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.; saját számítás.

vizsgálatát, hogy a Szövetség relatív sikerében (szavazatnövekedés) és stratégiai kudarcában (parlamenti kimaradás) milyen szerepet játszottak a magyarok és nem magyarok részvételi hajlandóságának általános és területi különbségei, valamint a Most–Híd korábbi szavazóinak politikai attitűdjei (részvételi hajlandóság, másodlagos pártpreferencia). A tanulmány szerves részét képezi még az egyes települések szerepének feltérképezése azokban a járásokban (Komáromi, Tőketerebesi és Kassa-vidéki, más néven Kassa-környéki), ahol 2023-ban jóval a saját országos átlaga felett vagy alatt teljesített a nemzeti opció.

Fontos deklarálni, hogy *szociológiai értelemben* a történelmi MKP mindkét utódpartját magyar pártnak kell tekintenünk, függetlenül az általuk vallott nézetektől. Ezt az állítást egyértelműen visszaigazolja, hogy a helyi lakosságba való beágyazottságuk szintje az ott élő magyarok etnikai arányának a függvénye.

1. ábra: A magyaroknak a felnőtt lakosságon belüli 2021-es számaránya, valamint a magyar kötődésű pártok 2020-as és 2023-as szavazataránya járásonként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

A diagramelemek elrendeződése megerősíti, hogy az utódpártok lényegében magyar etnikai pártoknak tekinthetők, s ha például 2020-ban voltak is nem magyar szavazói a multietnikus ideológiát valló Most–Hídnek, jelentőségük és volumenük csak másodlagos volt a magyarokéhoz képest.⁴

⁴ Az MKÖ és a Szövetség esetében az R^2 -értékek szinte tökéletes kapcsolatot mutatnak (0,98; 0,96), és ugyancsak kiugróan magas értéket láthatunk a Most–Hídnál is (0,87). Látszólag ezen értékek jelentősége ellen szól, hogy a grafikon x tengelye mentén két magasabb értéket képviselő diagramelem található (Komáromi és Dunaszerdahelyi járás), elkülönülve a többitől, így a szinte tökéletes korreláció eleve garantált. Ugyanakkor az R^2 -értékek akkor is kiugróan magas lenne (0,97; 0,93; 0,81), ha a két említett járás nélkül készítenénk el az ábrát.

Módszertani szempontok

A tanulmányban alkalmazott fontosabb módszertani elvek a következők:

- Demográfia

A 2020-as és 2023-as választás eredményeinek összehasonlításakor nem számolunk a szavazónépességet érintő alapvető népmozgalmi változásokkal, vagyis a halálozásokkal, az új szavazók megjelenésével, illetve a külső és belső vándorlással. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy bizonyos jelenségek értelmezésekor ne említhetnénk meg vagy vehetnénk figyelembe azok szerepét. Ugyanakkor a választások időpontjainak közelsége eleve csökkent a népmozgalmi változások torzító hatását.⁵ Fontos alapelv még az is, hogy ha az adott párt egy településen 2020-ban és 2023-ban is ugyanannyi voksot kapott, akkor a helyi szavazóközösséget mindkét esetben ugyanazon személyek csoportjának, vokskülönbség esetén pedig a kisebb csoportot a nagyobb csoport részhalmazának tekintjük.

- Etnicitás

A szavazónépesség etnikai megoszlásának becslésekor – egyéb irányadó információ híján – alapelveként az adott településen élő etnikumok azonos választási részvételi arányát feltételezzük (ezért a magyarok és nem magyarok részvételi arányának járási, illetve országos eltérései szociológiai értelemben nem tekinthetők etnikumközi különbségeknek). Az etnikumok közül csak a magyarok esetében végzünk létszámbecslést, a többi etnikum – dichotóm logikával – egyetlen „nem magyar” konglomerátumot képez. Etnikai hovatartozás alatt a 2021-es szlovák népszámlálás során megvallott elsődleges identitást értjük. Az ismeretlen nemzetiségűek arányos szétosztásának protokolljától eltekintettünk.

5 A választásra jogosultak 2020-as és 2023-as települési létszámkülönbözeteinek (abszolút értékben számított) végösszege a szavazati joggal bírók 2020-as országos számának több mint a 4%-át tette ki, vagyis ennyi a helyi szintű demográfiai változásoknak a választási statisztikákból megismerhető összértéke (forrás: a Szlovák Statisztikai Hivatal 2020-as és 2023-as választási adatbázisai. Letöltés helye: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/en/data01.html> és https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2023/en/suhrnne_vysledky.html; letöltés ideje: 2024. 09. 20.; saját számítás). Az ismert szlovákiai migrációs útvonalakat (kelet–nyugat, nagyváros–agglomeráció) követő járási létszámváltozások a belső vándorlás meghatározó jellegére utalnak, de a demográfiai folyamatok mellett az ideiglenes átjelentkezések is szerepet játszhatnak. Az utóbbiakat csak esetlegesen lehet feltérképezni; 2020-ban például a 2023-as értékekhez képest különösen magas volt a választásra regisztráltak száma a síparadicsomokban (a Donovalyként ismert Dóvalon például közel kétszeres), nyilván a választás február végi dátuma miatt.

- Földrajz

A vizsgálódások területi alapja a település, az adatok összesítése azonban járási és országos, adott esetben regionális bontásban történik. A járási bontás a magyarlakta déli sáv 16 járására, valamint a két nagyvárosra, Pozsonyra és Kassára vonatkozik, míg a magyarlakta sávtól északra fekvő, az ország lakosságának többségét adó 54 járás, az ún. szórványvidék adatai összevontan jelennek meg. Regionális bontás esetén a magyarlakta sáv egy nyugati és (a Losonci járástól) egy keleti részre oszlik, míg a két magyar többségű járásban, illetve a két nagyvárosban élőknek – mint sajátos etnoszociológiai szegmenseknek – az összevont statisztikáit külön is közzéteszem.

A magyar választók létszámbecslése

A létszámbecslések a 2020-as és 2023-as választásstatisztikákon, valamint a 2021-es szlovákiai népszámlálási adatokon alapulnak. A választásra jogosult, illetve a választáson részt is vevő magyarok települési létszámát úgy becsülhetjük meg, hogy a szavazati joggal bíró, illetve az urnákhoz járuló helyi lakosok számát – mindkettő rendelkezésünkre áll a választási statisztikákban – beszorozzuk a helyi magyarok felnőtt lakosságon belüli részarányával (továbbiakban: részarányszorzó).

Sajnos a szlovák népszámlálási adatbázis települési szinten nem teszi elérhetővé a nemzetiségek koréves adatait, így a 18 éven felüli helyi magyar lakosság létszáma sem megismerhető. A gazdasági korcsoportok (0–14, 15–64, 65+) adatai viszont már lekérhetőek, s ebből a 15 éves és idősebb magyarok létszáma is kiszámítható. A részarányszorzót tehát, egyéb megoldás híján, erre a korcsoportra alkalmazzuk, s mivel országosan a 15+ éveseken belül a magyarok aránya (8,1%)⁶ csupán 1 ezrelékponttal kisebb a 18+ korcsoportra jellemző aránynál, valószínűleg települési szinten is elhanyagolható az ebből fakadó torzítás.

Megjegyzendő, hogy a részvételi hajlandóság kiszámításakor – a protokolltól eltérően – nem az aktív szavazók, hanem az érvényesen voksolók számát tettem a számlálóba, mivel nem a politikai aktivitást, hanem a valós szavazatok szerepét elemezzük. Az érvényesen szavazók egyébként 2020-ban például a 99,1%-át tették ki a résztvevőknek,⁷ tehát nincs szó lényegi eltérésről.

6 Szlovák Statisztikai Hivatal 2021-es népszámlálási adatbázisa. Letöltés helye: <https://www.scitanie.sk/en>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.; saját számítás.

7 Szlovák Statisztikai Hivatal 2020-as választási adatbázisa. Letöltés helye: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/en/data01.html>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.; saját számítás.

Etnikai pártpreferenciák és a pártok etnikai összetétele

Az utódpártok és a többségi pártok etnikai szegmentálása, valamint a felvidéki magyarság pártpreferencia szerinti megoszlásának kiszámítása lényegében ugyanannak a becslési eljárásnak a része, mivel az előbbi révén kapott adatok átcsoportosításával kapjuk meg az utóbbit.

Induljunk ki először egy egyszerűbb verzióból: számoljunk csak két politikai entitással, egy magyarral és egy többséggel. A magyar entitás 2020 esetében az MKÖ és a Most–Híd együttesét, 2023 vonatkozásában pedig a Szövetséget jelenti, míg a többségi pártok végig egyetlen konglomerátumot alkotnak.⁸ Az egyes entitások etnikai összetételének kiszámításakor a biztosabb valószínűség elvét alkalmazzuk. Feltételezésünk szerint egy magyar nemzeti-ségű szavazó – mivel a politikai attitűdjeit meghatározó személyes karakterjegyek közül csak az identitását ismerjük – nagyobb eséllyel választ egy MKP-utódpártot, mint egy többségi formációt. (Ugyanennek a fordítottját a nem magyar szavazók részéről is vélelmezhetjük; az ő preferenciáikról majd később.) Ha tehát településenként folytatjuk le a becslési eljárást, az aktív magyar választók szavazatait lehetőség szerint mind az egységes magyar politikai entitáshoz rendeljük. A valószínűségi becslést egyébként Szlovákiának mind a 2927 – a legkülönbébb etnikai és politikai környezettel bíró – települési rangú közigazgatási egységében elvégezzük,⁹ a kapott adatokat pedig járási és országos szinten összesítjük.

Mivel az egyes településeken az aktív magyar választók létszáma nem feltétlenül egyezik meg az MKP-utódpártokra adott szavazatok számával, három megoszlási verzió képzelhető el:

- Az előbbieik száma magasabb, így az utódpártok táborát végül csak magyarok adják, míg a többségi pártok támogatói között magyarok és nem magyarok egyaránt találhatók.
- Az utódpártokra adott szavazatok száma meghaladja az aktív magyar szavazókét, ezért az utódpártoknak vegyes az etnikai összetétele, míg a többségi pártok táborában nincsenek magyarok.

8 A különféle, többnyire egyetlen választási kampányra létrehozott magyar törpepártokat szintén a többségi pártok közé sorolom, tehát a magyar választói szegmens számszerűsítésekor nem kalkulálok a szavazóikkal. Ennek két oka van. Egyrészt így elkerülöm a becslési folyamat további bonyolítását, miközben az említett szavazók ignorálása – elenyésző számuk miatt – nem veszélyezteti vizsgálódásunk céljait. Másrészt ezek a magyar törpepártok politikai értelemben tényleg többséginek tekintendők, hiszen esélytelen jelöltként csupán a valódi magyar érdekképviselőt bejutási lehetőségeit gyengítik. A 2023-as választás vonatkozásban egyébként a Mikuláš Dzurinda-féle Kékekkel koalícióra lépett, s így a szlovák pártstruktúrában feloldódott Most–Hídat is ilyen többségi törpepártnak tekintem.

9 Ez Pozsony esetében 17, Kassa esetében pedig 22 – saját választási, illetve népszámlálási statisztikával rendelkező – városrészt jelent.

- Az aktív magyar szavazók száma és az utódpartok támogatottsága megegyezik, így az utóbbiak táborát csak magyarok, míg a többségi pártokét csak nem magyarok adják.

Valójában persze a 2020-as választásnál mindkét magyar utódpart esetében el kell végeznünk a becslést. A kérdés ugyanaz, mint a két etnikai konglomerátum esetében: egy magyar szavazó esetében mi a valószínűbb preferencia-sorrend? A józan ész és a politikai logika alapján a helyes eljárás ekkor az, ha a két utódpart vonatkozásában *nem* valószínűsítünk ilyen sorrendet. Ugyanis a nemzetiségi identitás, mint a magyar szavazó egyetlen ismert személyes tulajdonsága, csak etnikumközi viszonylatban bír preferenciaképző erővel, két magyar párt esetében már nem. S bár ellenérvként felvethető az MKÖ „magyarabb” jellege, a 2009–2020 közötti kétpárti struktúra valójában a felvidéki magyarság két domináns identitástípusát jelenítette meg, így nem definiálható biztosabb valószínűségként a nemzeti opció elsőbbsége.

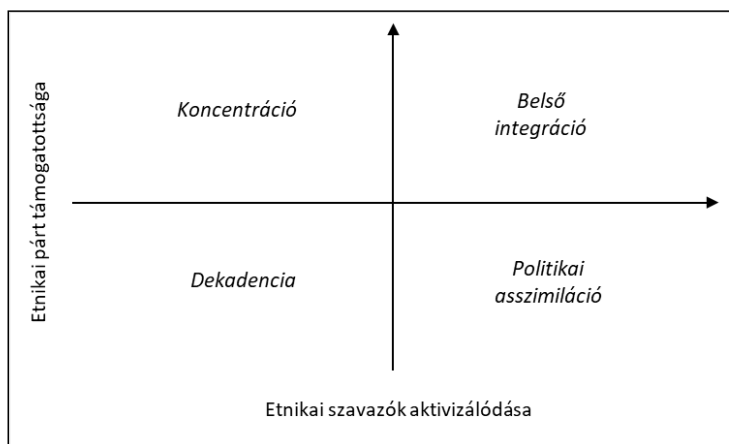
Ezzel szemben többségi részről már feltételezhető egy hármas preferencia-sorrend, amely a többségi konglomerátum mint fő favorit mellett a nemzeti elvű és a multietnikus ideológiát hirdető magyar utódpartokat is magába foglalja, a kettő közül értelemszerűen az utóbbi javára. Ennek a preferenciának a létét elsősorban azok az elemzések bizonyítják, amelyek már a 2010-es évek elején számszerűen igazolták a párt szavazótáborának többnemzetiségű jellegét,¹⁰ miközben a nemzeti opció esetében ilyen heterogenitásról nem tudunk. Ennek megfelelően a 2020-as magyar szavazatok „szétosztásakor” a többségi preferencialánc inverzét kell alkalmaznunk, sorrendben először az MKÖ-hoz, majd a Most–Hídhoz, végül pedig a többségi pártokhoz rendelve azokat, minimalizálva ezzel az MKÖ-re eső nem magyar szavazatok számát.

Módszertani okokból felmerülhet a kérdés, hogy a Szövetség etnikai összetételének 2023-as becslésekor figyelembe vegyük-e az MKÖ 2020-as nem magyar szavazóit. Mivel a Szövetség az MKÖ utódpartja, a két választás közötti törzsszavazói kör minél teljesebb folytonosságát kell feltételeznünk, ahogy azt egyébként fentebb már demográfiai alapelvként is megfogalmaztuk. Vagyis az MKÖ 2020-as táborában detektált nem magyar szavazókat akkor is szükséges „áthozni” a Szövetség támogatói közé, ha a nemzeti opció esetében az egyik fő becslési elv a minél teljesebb etnikai homogenitás vélelmezése.

10 Lásd például Ravasz Ábel: Szlovákiai magyarok mint választók, 2009–2013. *Magyar Kisebbség*, 2013. 18 (2). 41–68.

Az etnikai választói magatartás mintái

Az alábbi koordináta-rendszer a szavazói aktivizálódás és a favorit párt támogatottságváltozása közötti összefüggéseket szemlélteti, jelen sorok szerzőjének klasszifikációja alapján. A tengelyek a változás irányára utalnak, s pozitív és negatív értékeket is magukba foglalnak. Az ábrában foglaltak csak akkor érvényesek, ha az aktív választók létszámának növekedése a részvételi hajlandóság erősödésére, s nem a szavazásra jogosultak számának (akár a vizsgált csoporton, akár a csoporton kívüli szavazónépességen belüli) változására vezethető vissza

2. ábra: Az etnikai választói magatartás mintái a szavazói aktivitás és az etnikai párt támogatottsága alapján (1. verzió)

Forrás: saját szerkesztés

Az x tengely az *etnikum egészén belüli* aktív szavazókra, az y tengely pedig az etnikai pártnak az *etnikum aktív szavazóin belüli* támogatóira vonatkozik. A koordináta-rendszer negyedeiben látható kifejezések viszont az *etnikum egészének* szemszögéből írják le a folyamatokat, figyelembe véve, hogy annak érdekképviselője – aktuális támogatottságától függetlenül – szintén az etnikai belvilág része. Az alábbiakban a szóban forgó kifejezések rövid magyarázata olvasható.

- Belső integráció

Amikor az etnikai közösség addig passzív tagjai is aktivizálódnak, és szintén felsorakoznak a saját érdekképviselőjük mögött.

- Koncentráció

Ha a támogatottság a választói hajlandóság apadása ellenére nő, akkor az érintett csoport korábban nem etnikai alapon szavazó tagjai is felsorakoztak a saját érdekképviselőjük mellett. Integrációról azonban nem beszélhetünk, hiszen az aktív választók összezárása mellett passzivitási tendencia is érvényesül a közösségen belül.

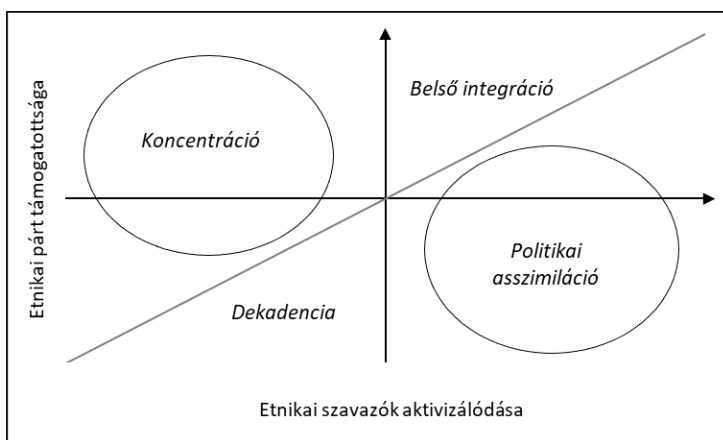
- Politikai asszimiláció

Amikor az etnikai párt a közösség aktivizálódása ellenére is gyengül, akkor az új szavazók, s részben (amint azt a támogatottság csökkenése mutatja) az addigi támogatók is az etnikai kereteken kívüli erőket választják, vagyis politikai asszimiláció zajlik, az etnikai elv felcserélése a polgárra.

- Dekadencia

A politikai támogatottság és a részvételi hajlandóság egyidejű, egymástól nyilvánvalóan nem független csökkenése a nemzeti közösség szempontjából a négy közül a legrosszabb forgatókönyv.

Matematikai értelemben az etnikai párt támogatottságnövekedése mellett is előfordulhat politikai asszimiláció, amennyiben a párt növekedésének mértéke nem éri el az aktív szavazókét. Ellenkező folyamat esetén pedig – amikor kisebb mértékben apad a párt, mint a szavazóbázis – nem dekadenciáról, hanem még mindig koncentrációról beszélünk. Az ennek megfelelően finomított séma alább látható; ebben az esetben az x tengely elhatároló szerepét az $y = x$ egyenletet leíró átló veszi át.

3. ábra: Az etnikai választói magatartás mintái a szavazói aktivitás és az etnikai párt támogatottsága alapján (2. verzió)

Forrás: saját szerkesztés. Megjegyzés: az átlós egyenes az $y = x$ egyenlet megoldását mutatja

Mivel a 2020-as választáson a felvidéki magyarság érdekképviselési szerepére ketten pályáztak, a fenti séma az MKÖ/Szövetség esetében nyilván nem biztosít olyan világos elméleti keretet, mint ahogy azt egy monopolhelyzetben lévő etnikai párt (pl. RMDSZ) esetében tudná. Ha például a Most–Híd 2020-as szavazói 2023-ban részben a Szövetséget és részben a többségi pártokat támogatták, akkor az etnikai párt fogalmának definiálásától függ a történetek értelmezése: ha csak a nemzeti opciót tekintjük annak, koncentrációval vagy belső integrációval van dolgunk (attól függően, hogy összességében nőtt vagy csökkent-e a magyar szavazók aktivitása), ha viszont a Hidat is etnikai pártnak tartjuk, politikai asszimilációról vagy dekadenciáról beszélhetünk. Ettől függetlenül a sémában használt fogalmak egy kétpárti etnikai struktúra esetében is hasznosíthatók az elemzések során.

Települési szintű vizsgálatok

Azokban a járásokban, ahol az MKÖ/Szövetség támogatottsága sokkal jelentősebb mértékben változott – akár pozitív, akár negatív irányban –, mint ahogy azt országosan tapasztalhattuk, települési szinten is megvizsgáljuk a 2020–2023 közötti értékeltéréseket. Ez négy járást érint (Komáromi, Dunaszerdahelyi, Tőketerebesi, Kassa-környéki). A Szövetség a Komáromi járásban közelítette meg leginkább az ideális eredményt, vagyis az MKÖ és a Most–Híd 2020-as támogatóinak az együttes létszámát (94%-ban), s a Tőketerebesi járásban növelte a legnagyobb arányban a saját támogatottságát (60%-kal). Negatív rekordként a Kassa-vidéki volt az egyetlen járás, ahol a két választás között csökkent a nemzeti opcióra szavazók száma (7%-kal), vagyis a párt itt még a törzsszavazói bázisát sem tudta teljes mértékben megtartani.

A Dunaszerdahelyi járás településeinek vizsgálata csak a kontrollszerp miatt szükséges. Itt ugyanis a komáromihoz hasonló etnikai összetételű, ráadásul azzal szomszédos járásról van szó, viszont kirívó eredmények nélkül. Fogalmazhatunk úgy is, hogy ez a felvidéki mércével jelentős demográfiai súlyt képviselő közösség a maga *átlagos* teljesítményével a felvidéki magyarság *átlagos* kudarcához – méreténél fogva – *átlag feletti* mértékben járult hozzá. Az obligát kérdést, hogy a két hasonló adottságú járás közül miért sikerült az egyiknek az, ami a másiknak nem – akár a tömbvidéken, akár a keleti periferián –, csak települési szinten érdemes megválaszolni.

A vizsgálódásokat a 2. és 3. ábrán bemutatott séma szerint végzem, a változások szavazatszámában mért különbséget feltüntetve, ugyanis rekordértékek esetében a százalékarányok érdektelenek, ráadásul nem kizárt, hogy egyes települési szórványközösségeknél nulláról induló növekedést kellene százalékolni, ami matematikailag értelmezhetetlen.

Részvételi adatok

Először a választásra jogosult, illetve azon érvényesen szavazó magyarok és nem magyarok 2020-as és 2023-as becslült létszámadatait ismertetem. A két etnikai szegmens összesített adatai természetesen nem becslült, hanem valós választásstatisztikák.

2020						
Járás	Választásra jogosult			Érvényesen szavazó		
	Összes	Magyar	Nem magyar	Összes	Magyar	Nem magyar
Pozsony	403 337	10 646	392 691	289 940	7 576	282 364
Szenci	71 385	7 531	63 854	54 406	5 646	48 760
Dunaszerdahelyi	102 439	72 402	30 037	62 964	43 860	19 104
Galántai	78 575	25 360	53 215	50 902	16 282	34 620
Komáromi	84 408	52 904	31 504	44 000	27 323	16 677
Lévai	92 194	20 538	71 656	56 299	11 657	44 642
Nyitrai	135 601	6 159	129 442	92 603	4 212	88 391
Érsekújvári	116 073	38 347	77 726	70 647	21 998	48 649
Vágsellyei	42 547	12 456	30 091	26 054	7 426	18 628
Losonci	57 356	13 421	43 935	31 112	6 475	24 637
Nagyrócei	30 383	5 857	24 526	15 257	2 840	12 417
Rimaszombati	63 118	24 069	39 049	33 673	12 430	21 243
Nagykürtösi	34 626	7 831	26 795	19 866	4 717	15 149
Kassa	190 162	5 122	185 040	119 004	3 277	115 727
Kassa-környéki	97 170	8 645	88 525	58 287	4 893	53 394
Nagymihályi	85 636	9 041	76 595	45 494	4 481	41 013
Rozsnyói	47 588	11 739	35 849	26 254	6 714	19 540
Töketeresesi	81 015	20 732	60 283	41 565	9 659	31 906
Szórványvidék	2 614 690	4 483	2 610 207	1 739 359	3 008	1 736 351
Külföld	4 116	334	3 782	3 825	310	3 515
Összesen	4 432 419	357 616	4 074 803	2 881 511	204 784	2 676 727

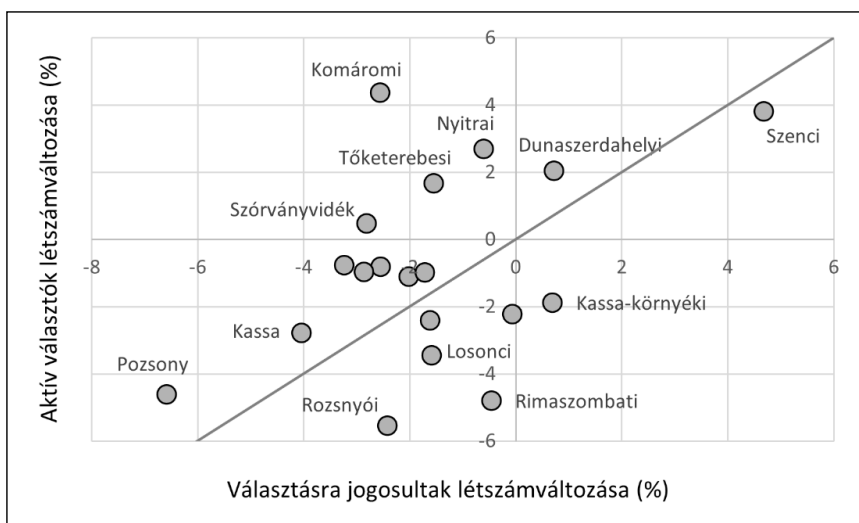
2023						
Járás	Választásra jogosult			Érvényesen szavazó		
	Összes	Magyar	Nem magyar	Összes	Magyar	Nem magyar
Pozsony	376 815	9 946	366 869	276 356	7 227	269 129
Szenci	76 751	7 883	68 868	58 655	5 861	52 794
Dunaszerdahelyi	103 988	72 904	31 084	62 365	43 037	19 328
Galántai	77 801	25 342	52 459	50 733	15 920	34 813
Komáromi	82 076	51 550	30 526	45 614	28 515	17 099
Lévai	89 733	20 014	69 719	56 123	11 561	44 562
Nyitrai	133 375	6 121	127 254	94 826	4 326	90 500
Érsekújvári	112 357	37 250	75 107	71 020	21 785	49 235
Vágsellyei	41 134	12 205	28 929	25 824	7 345	18 479
Losonci	55 612	13 208	42 404	30 606	6 252	24 354
Nagyőrcei	29 720	5 757	23 963	15 400	2 812	12 588
Rimaszombati	62 042	23 957	38 085	32 463	11 834	20 629
Nagykürtösi	33 591	7 578	26 013	20 003	4 681	15 322
Kassa	183 509	4 915	178 594	115 850	3 186	112 664
Kassa-környéki	99 663	8 707	90 956	62 255	4 993	57 262
Nagymihályi	84 325	8 895	75 430	47 677	4 373	43 304
Rozsnyói	46 301	11 455	34 846	25 547	6 342	19 205
Tőketerebesi	79 888	20 411	59 477	43 484	9 820	33 664
Szórványvidék	2 560 461	4 357	2 556 104	1 775 239	3 023	1 772 216
Külföld	59 730	4 844	54 886	57 856	4 692	53 164
Összesen	4 388 872	357 298	4 031 574	2 967 896	207 583	2 760 313

1–2. táblázat: A választásra jogosult, illetve érvényesen szavazó magyar és nem magyar népesség becsült száma a 2020-as és 2023-as választáson járásonként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

Az érvényesen szavazó magyarok becsült száma 2023-ban országosan mintegy három-ezerrel, vagyis 1,4%-kal nőtt 2020-hoz képest, miközben a szavazásra jogosult magyarok száma elhanyagolható arányú csökkenést mutat. Ezek a különbségek azonban – főleg az utóbbi körben – helyi szinten már jelentősebbek.

Mint tudjuk, két választás között az aktív szavazók számának változásait helyi szinten a részvételi hajlandóság ingadozásai, a demográfiai változások (például belső vándorlás), és az ideiglenes átjelentkezések határozzák meg. A választásra jogosultak számának 2020–2023 közötti járási különbségei a szuburbanizáció jelentős szerepére utalnak, mivel a létszám-csökkenések aránya a két nagyvárosban volt a legerősebb, míg növekedést csak a három agglomerációs funkcióval bíró járásban (Szenci, Dunaszerdahelyi, Kassa-környéki) tapasztalhatunk.¹¹

Az alábbi pontdiagramon (amely csak hasonlít a 3. ábra szerkezetére, de nem ugyanazt méri) megnézzük, százalékarányosan hogyan változott a választásra jogosult, illetve szavazni hajlandó magyarok járási létszáma 2020–2023 között. Ha egy járásban mindkét mutató ugyanakkora értéket mutat, az a választásra jogosultak és az aktív szavazók számának egyenlő arányú változását, vagyis a részvételi hajlandóság stagnálását jelenti. Tehát az $y - x = 0$ egyenletet mutató egyenestől fölfelé a választási hajlandóság nő, lefelé pedig csökken.

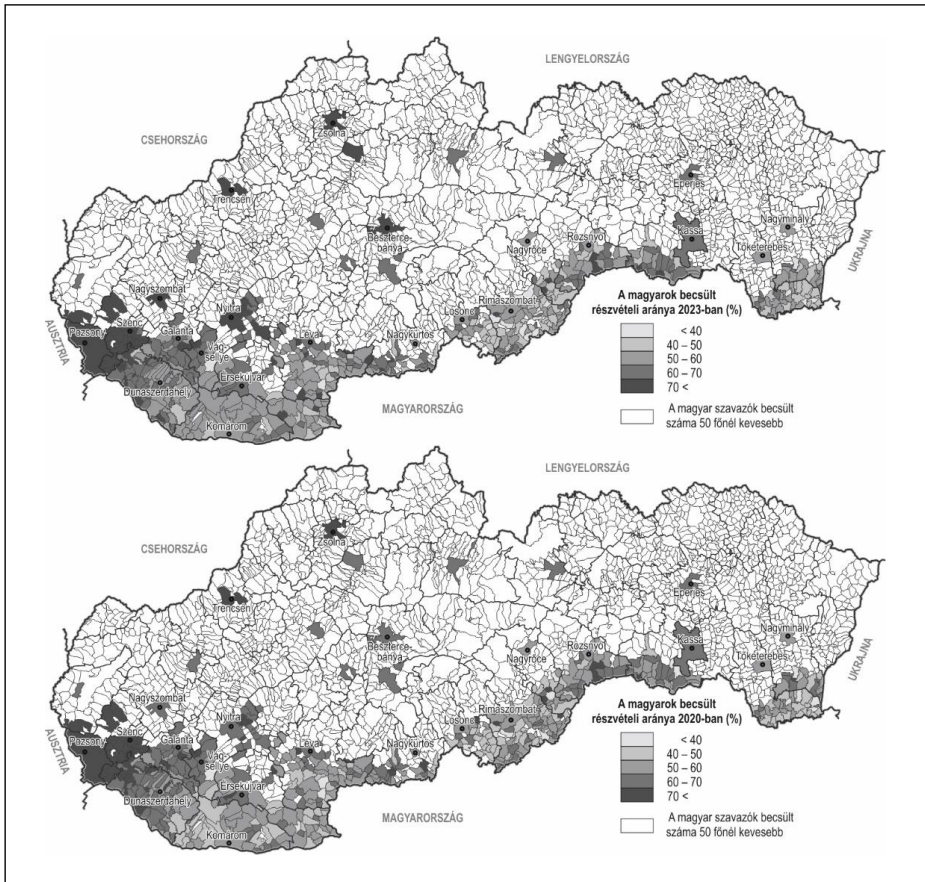
4. ábra: A választásra jogosult és a választáson érvényesen szavazó magyarok létszámának 2020–2023 közötti százalékos változása járásonként

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Megjegyzés:** az átlós egyenes az $y - x = 0$ egyenlet megoldását mutatja

¹¹ A téma dél-szlovákiai vonatkozásairól lásd Pregi Lóránt: A belső migráció hatása az etnikai szerkezet átalakulására Dél-Szlovákiában. *Kisebbségi Szemle*, 2023. 8 (3). 71–97.

A diagrammező két ellentétes végén a főváros és a közvetlen pozsonyi agglomerációnak számító Szenci járás található, s ha alacsonyabb értékekkel is, de szintén az x tengely pozitív értéktartományában található a másik két említett agglomerációs járás. Mindez a magyarok esetében is megerősíti a választásra jogosultak létszámnövekedésének szuburbanizációs hátterét. Megfigyelhető továbbá, hogy a magyarokat a nyugati járásokban a választási kedv növekedése, míg a keleti járásokban inkább annak apadása jellemzi.

Az alábbi térképeken települési szinten is megtekinthetjük a magyarok részvételi hajlandóságának alakulását. Mivel helyi szinten az érintettek túlságosan alacsony létszáma az arányszámok szélsőséges ingadozásához vezethet, e lehetőség kizárása érdekében azon helységeknél, ahol a százalékalap (itt: a választásra jogosult magyarok száma) nem éri el az ötvenet, a ráták értéke nincs feltüntetve, s ezt az elvet alkalmazzuk a többi települési térkép esetében is.

5–6. ábra: A magyarok 2020-as és 2023-as választási részvételének becsült aránya Szlovákia településein (%)
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Készítette:** Tátrai Patrik. **Megjegyzés:** azokon a településeken, ahol a választásra jogosult magyarok becsült száma elérte az 50-et

Függetlenül az egyes értékek választásközi változásától, gyakorlatilag mindkét térkép ugyanazt a mintázatot adja ki: a két nagyvárosban és környékén, a Mátýusföldön, valamint az északi szórványban élőknek magasabb, a nyugati tömbnek pedig alacsonyabb a választási kedve. Ez összességében akkor is kedvezőtlen a magyarság részvételi arányára nézve, ha azt csak önmagában, a többségi népességtől függetlenül nézzük.

A két etnikai szegmensre vonatkozó részvételi arányokat az alábbi táblázatban vetjük össze, ugyancsak az 1–2. táblázat statisztikái alapján.

	2020			2023		
Járás	Részvételi arány (%)					
	Összes	Magyar	Nem magyar	Összes	Magyar	Nem magyar
Pozsony	71,9	71,2	71,9	73,3	72,7	73,4
Szenci	76,2	75,0	76,4	76,4	74,4	76,7
Dunaszerdahelyi	61,5	60,6	63,6	60,0	59,0	62,2
Galántai	64,8	64,2	65,1	65,2	62,8	66,4
Komáromi	52,1	51,6	52,9	55,6	55,3	56,0
Lévai	61,1	56,8	62,3	62,5	57,8	63,9
Nyitrai	68,3	68,4	68,3	71,1	70,7	71,1
Érsekújvári	60,9	57,4	62,6	63,2	58,5	65,6
Vágsellyei	61,2	59,6	61,9	62,8	60,2	63,9
Losonci	54,2	48,2	56,1	55,0	47,3	57,4
Nagyrócei	50,2	48,5	50,6	51,8	48,8	52,5
Rimaszombati	53,3	51,6	54,4	52,3	49,4	54,2
Nagykürtösi	57,4	60,2	56,5	59,5	61,8	58,9
Kassa	62,6	64,0	62,5	63,1	64,8	63,1
Kassa-környéki	60,0	56,6	60,3	62,5	57,3	63,0
Nagymihályi	53,1	49,6	53,5	56,5	49,2	57,4
Rozsnyói	55,2	57,2	54,5	55,2	55,4	55,1
Töketerebesi	51,3	46,6	52,9	54,4	48,1	56,6
Szórványvidék	66,5	67,1	66,5	69,3	69,4	69,3
Külföld	92,9	92,9	92,9	96,9	96,9	96,9
Összesen	65,0	57,3	65,7	67,6	58,1	68,5

3. táblázat: A magyar és nem magyar népesség becsült részvételi aránya
a 2020-as és 2023-as választáson járásonként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

Az arányszámok – akár sorok, akár oszlopok szerint nézzük – a magyarok gyengébb választási hajlandóságát mutatják. Értékeik a 16 járás közül 13-ban alacsonyabbak voltak a nem magyarokénál (mindkét választáson egyaránt), a Komáromi és Dunaszerdahelyi is beleértve. A különbség a Losonci járásban volt a legmagasabb (8 és 10 százalékpont), s értékelhető többletet magyar részről csak két keleti járásban, a Rozsnyóiiban és a Nagykürtösiben láthatunk.

Az igazán feltűnő különbségek azonban nem az oszlopok, hanem a sorok között találhatók. Itt az a fő kérdés, hogy a magyarok nagyobb hányadát adó járásokban hogyan alakult a részvételi hajlandóság a többi járáshoz képest. Az 1–2. táblázat adataiból kiszámítható, hogy a választásra jogosult magyarok mintegy 20 százalékát a Dunaszerdahelyi, 15 százalékát a Komáromi, 10 százalékát pedig az Érsekújvári járás adja, míg a többi járásban a megoszlási arányszámok már csak egy számjegyek.

A részvételt illetően a 2020-as választás járásközi különbségei magyar szempontból kifejezetten kedvezőtlenek. Miközben az ország lakosságának közel egytizedét adó, elenyésző magyar kisebbséggel bíró Pozsony 72%-ban, az össznépesség mintegy 60%-át kitevő szlovákiai vidék pedig 67%-ban járult az urnákhoz, a Dunaszerdahelyi járásban ez csupán 61% volt, a Komáromi járás pedig a maga 52%-ával a sereghajtók közé tartozott. A két tényező – a tömbmagyar régiók gyenge, s a szlovák régiók erős részvétele, valamint másodlagos faktorként a járásokon belüli etnikai különbségek – következményeként 2020-ban a magyarok választási aktivitása az országos átlagtól 8, a nem magyar többségtől pedig 9 százalékponttal maradt el.

2023-ban szintén alacsony részvétel jellemezte a tömbmagyar régiót, szemben a főváros és a szlovákiai vidék átlag feletti, együttesen mintegy 70%-os rátájával. Országosan a két etnikai szegmens közötti különbség 10 százalékpont körül alakult, tehát némileg még nőtt is. Az egyetlen pozitív változás, hogy 2023-ban a komáromi járásban érzékelhetően nőtt a választási kedv, amely így a lista aljáról – legalábbis Dél-Szlovákián belül – felzárkózott a középmezőnybe. A felvidéki magyarság részvételi hajlandóságának csekély növekedésében ez a fejlemény játszotta a főszerepet, ugyanakkor annak gyakorlati hasznát a nem magyar népesség ugyancsak erősödő választási kedve teljes mértékben semlegesítette.

Módszertani kiegészítésként tegyük hozzá: az a tény, miszerint területi szinten negatív kapcsolatot tapasztalunk a magyarok számaránya és a lakosság egészének részvételi hajlandósága között, erős okot ad arra (amennyiben félretesszük az ökológiai tévkövetkeztetéssel kapcsolatos elméleti aggályainkat), hogy általánosságban, így a településeken belül is a magyarok alacsonyabb részvételi arányát feltételezzük a szavazónépesség nem magyar szegmenséhez képest. Azzal tehát, hogy a becslési eljárás során a helyi etnikai csoportok azonos mértékű választási hajlandóságát vélelmeztük, szükségszerűen felülbecsültük a magyarok részvételére vonatkozó arányokat és abszolút számokat. Mindezt akkor is érdemes az értékeléskor szem előtt tartani, ha következtetéseink lényegén ez a torzítás nem változtat.

A részvételi hajlandóság kedvezőtlen mutatói azonban a magyar párt választási kudarcának szempontjából csak másodlagos jelentőségűek, ugyanis az MKÖ/Szövetség fő feladata

– legalábbis a politikai realitásokat figyelembe véve – nem a korábban passzív választók mozgósítása, hanem a már aktív magyar választók minél teljesebb megszólítása lett volna. A továbbiakban ezt a problémát járjuk körbe.

Etnicitás és pártválasztás

A pártok etnikai összetétele

Az alábbi táblázatban a módszertani fejezetben leírtak szerint elvégzett települési becslések járási és országos összegzése látható.

2020						
Járás	MKÖ		Most–Híd		Többségi pártok	
	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar
Pozsony	1 431	0	2 804	0	3 341	282 364
Szenci	2 219	0	1 331	0	2 096	48 760
Dunaszerdahelyi	27 083	0	10 295	378	6 482	18 726
Galántai	8 273	0	3 862	3	4 146	34 618
Komáromi	18 082	0	5 490	75	3 751	16 602
Lévai	7 099	8	2 323	136	2 234	44 499
Nyitrai	1 644	1	1 305	67	1 263	88 323
Érsekújvári	12 533	1	4 400	60	5 065	48 588
Vágsellyei	4 037	0	1 699	13	1 691	18 614
Losonci	2 769	8	2 163	91	1 543	24 538
Nagyrócei	1 556	18	886	92	398	12 307
Rimaszombati	5 772	8	4 422	549	2 236	20 686
Nagykürtösi	2 796	7	1 245	144	676	14 998
Kassa	1 372	15	1 118	26	787	115 686
Kassa-környéki	3 754	124	821	455	318	52 815
Nagymihályi	2 325	4	1 655	320	501	40 689
Rozsnyói	4 186	83	1 286	282	1 242	19 175
Tőketerebesi	4 738	3	3 347	86	1 574	31 817
Szórványvidék	460	222	1 967	3 964	581	1 732 165
Külföld	31	0	14	0	265	3 515
Összesen	112 161	501	52 433	6 741	40 190	2 669 485

2023				
Járás	Szövetség		Többségi pártok	
	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar
Pozsony	1 462	0	5 765	269 129
Szenci	2 323	0	3 538	52 794
Dunaszerdahelyi	28 921	0	14 116	19 328
Galántai	10 331	0	5 589	34 813
Komáromi	22 255	0	6 260	17 099
Lévai	7 552	14	4 009	44 548
Nyitrai	1 709	0	2 617	90 500
Érsekújvári	13 647	0	8 138	49 235
Vágsellyei	4 722	0	2 623	18 479
Losonci	3 265	8	2 987	24 346
Nagyőröcei	1 805	21	1 007	12 567
Rimaszombati	7 963	143	3 871	20 486
Nagykürtösi	3 041	8	1 639	15 315
Kassa	1 430	1	1 756	112 663
Kassa-környéki	3 482	109	1 511	57 153
Nagymihályi	2 810	34	1 563	43 270
Rozsnyói	4 223	52	2 119	19 153
Tőketerebesi	7 566	19	2 254	33 645
Szórványvidék	627	366	2 396	1 771 850
Külföld	274	0	4 418	53 164
Összesen	129 407	776	78 176	2 759 537

4–5. táblázat: A történelmi MKP utódpartjaira és a többségi pártokra szavazó magyar és nem magyar népesség becsült száma a 2020-as és 2023-as választáson járásonként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

A tanulmány további elemzései nagyrészt az itt látható adatokon alapulnak. Amit egyelőre érdemes megjegyezni, hogy a külföldről szavazó magyaroknál látható különös adat – miszerint többségük a szlovák pártokra szavazott – a becslési protokoll nem kívánt mellékhatása: mivel erről a „területi egységről” nincsenek censusadatok, részarányszorzóként az országos értéket használtam (8,1%), ami itt valószínűleg a magyarok, s ezáltal a nekik tulajdonított külhoni szavazatok túlbecslését eredményezte. Ezek darabszáma azonban még így is szerény mértékű, ezért a torzításnak nincs különösebb jelentősége.

Az alábbi táblázatban – az áttekinthetőség kedvéért – százalékolva és a módszertani részben említett speciális bontásban mutatom a pártok etnikai összetételét.

2020						
Régiók	MKÖ		Most–Híd		Többségi pártok	
	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar
Nyugati	100,0	0,0	97,9	2,1	4,8	95,2
Keleti	99,1	0,9	89,2	10,8	2,7	97,3
Szórványvidék	67,4	32,6	33,2	66,8	0,0	100,0
Nagyvárosi	99,5	0,5	99,3	0,7	1,0	99,0
Tömb	100,0	0,0	97,2	2,8	22,5	77,5
Összesen	99,6	0,4	88,6	11,4	1,5	98,5

2023				
Régiók	Szövetség		Többségi pártok	
	Magyar	Nem magyar	Magyar	Nem magyar
Nyugati	100,0	0,0	8,1	91,9
Keleti	98,9	1,1	5,2	94,8
Szórványvidék	63,1	36,9	0,1	99,9
Nagyvárosi	100,0	0,0	1,9	98,1
Tömb	100,0	0,0	35,9	64,1
Összesen	99,4	0,6	2,8	97,2

**6–7. táblázat: A történelmi MKP utópártjaira és a többségi pártokra szavazók
becsült etnikai megoszlása a 2020-as és 2023-as választáson régiónként**
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

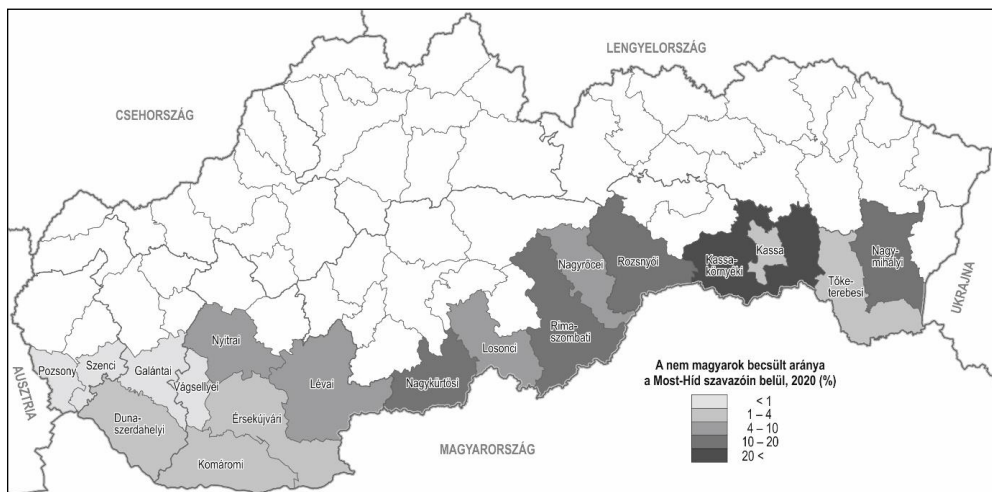
Némi öniróniával mondhatnánk azt is, hogy a becslési eredmények különösebb meglepetés nélkül tükrözik vissza azokat az alapismereteket és sejtéseket, amelyekre a becslési eljárások épültek. Valójában azonban az igazán fontos eredményekről, mint a Most–Híd-nak a különféle régiókban, vagy a szlovák pártoknak a magyar többségű járásokban érvényesülő etnikai összetétele, nem voltak előzetes feltevéseink. Nyilván kételyeket vehet föl egyesekben, hogy a nagyvárosokban például szinte csak magyarok teszik ki a vegyes párt 2020-as szimpatizánsi körét – ahogy azt a módszertani protokoll végül kimutatta –, azonban ne felejtjük, hogy ekkor a Most–Híd támogatottsága már csak töredéke volt a korábbinak, s erősen vélelmezhető, hogy az egyértelműen magyar gyökerű és vezetésű párttól a szlovák szavazóik távolodtak el elsőnek.

Ami a szlovák pártoknak a tömbmagyarság általi támogatottságát illeti (2020: 22,5%, 2023: 35,9%), itt nem az arány a meglepő – természetes, hogy egy ilyen etnikai környezetben minden politikai erő nagyobb arányban szerez magának magyar szavazót, mint az ország más részein –, hanem a növekedés mértéke, ugyanis ez közvetve a szlovák pártok iránti magyar szimpátia megugrására utal, bár ennek megfelelő értelmezése a szóban forgó adat reciprokának, vagyis a magyarok pártszimpátia szerinti megoszlásának az ismeretét igényli, amit a következő alfejezetben tárgyalunk.

Az MKÖ és a Szövetség nem magyar támogatóinak a becsült aránya, az elvárásoknak megfelelően, mindkét választáson igen alacsony volt. 2020-ban összesen 502 ilyen személyt sikerült kimutatni, a szavazótábor 0,4%-át, 2023-ban pedig 776-ot (0,6%), akik között – az említett módszertani eljárásból adódóan – az MKÖ 2020-as támogatóit is megtaláljuk. Amint a táblázati adatokból látható, az MKÖ/Szövetség nem magyar szavazóinak nagyjából egyik fele a szórványvidéken, másik fele pedig a magyarlakta sáv keleti járásában él. Az előbbiek 2020-ban és 2023-ban is a nemzeti opcióra szavazók mintegy harmadát tették ki, a keleti járásokban azonban az arányuk, mint látjuk, elhanyagolható (0,9%); a legmagasabb járási értéket (cca. 3%) mindkét esetben a Kassa-vidékiben érték el.

Ezzel szemben a Most–Híd táborának országosan és a délkeleti járásokban a 11%-át, a szórványvidéken pedig a kétharmadát adták a nem magyar etnikumú szavazók, vagyis a párt még hanyatlásának ebben a végső fázisában, a hívek nagy részének elpártolása után is meg tudta őrizni egyes régiókban – hol markánsan, hol csak mérsékelten – a tábor multietnikus jellegét. (A szórványvidék esetében elsősorban az ország északkeleti részén élő ruszinok érdemelnek itt említést.)¹² Az alábbi térkép a dél-szlovákiai járásokra jellemző értékeket mutatja.

12 A 2020 előtti szlovákiai parlamenti választásokon a ruszinok a Most–Híd kiemelt támogatóinak számítottak (lásd Harrach Gábor – Rákóczi Krisztián: *Külön utakon. Adalékok a felvidéki magyarság 2009 utáni politikatörténetéhez*. Budapest: L'Harmattan, 2017. 145). A ruszin szavazatok 2020-ban is esedékes jelentőségére Tokár Géza hívta fel a szerző figyelmét, ezúton is köszönet érte.

7. ábra: Nem magyarok becsült aránya a Most–Híd 2020-as járási szavazótáborain belül Dél-Szlovákiában (%)

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Készítette:** Tátrai Patrik

Az ábrából határozottan kirajzolódik az értékek nyugatról keletre növekvő földrajzi trendje, ami valószínűleg a cigányság jelenlétével áll összefüggésben, mivel a nem magyar Híd-szavazók aránya az általuk lakott járásokban lényegesen erősebb. Ez esetben a Most–Híd szavazótáborának etnikai heterogenitása (amely, mint az arányszámokból is látszik, csak egy viszonylagos heterogenitás) a 2020-as választás idején, legalábbis Dél-Szlovákiában, már nem a magyar és a szlovák, hanem a magyar és a roma támogatók egyidejű jelenlétén alapult.

A magyarok pártpreferenciái

A továbbiakban áttekintjük a magyarok pártszimpátia szerinti megoszlásának a statisztikáit, előbb a teljes, majd csak a pártválasztó magyar népességre vonatkozóan. Mivel a részvételi hajlandóság járási arányszámait már tárgyaltuk, a passzív szavazók adatait is tartalmazó felbontást csak regionális szinten ismertetem.

2020					
Régiók	MKÖ	Most–Híd	Szlovák pártok	Passzív választó	Összesen
Nyugati	33,4	13,6	12,2	40,7	100,0
Keleti	27,5	15,9	8,7	47,9	100,0
Szórványvidék	10,3	43,9	13,0	32,9	100,0
Nagyvárosi	17,8	24,9	26,2	31,2	100,0
Tömb	36,0	12,6	8,2	43,2	100,0
Összesen	31,4	14,7	11,2	42,7	100,0

2023				
Régiók	Szövetség	Szlovák pártok	Passzív választó	Összesen
Nyugati	38,2	21,6	40,1	100,0
Keleti	33,9	17,8	48,2	100,0
Szórványvidék	14,4	55,0	30,6	100,0
Nagyvárosi	19,5	50,6	29,9	100,0
Tömb	41,1	16,4	42,5	100,0
Összesen	36,2	21,9	41,9	100,0

8–9. táblázat: A választásra jogosult magyarok pártpreferencia szerinti százalékos megoszlása a 2020-as és 2023-as választáson régióként

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

Az adatokból kiolvasható leglényegesebb, a részvételi adatoknál még nem tárgyalt következtetés, hogy a Most–Híd 2023-as de facto megszűnése magyar részről nem növelte a passzivitást, sőt annak mértéke összességében csökkent is, vagyis a magyar nemzetiségű Híd-árvák egyöntetűen új pártokat kerestek maguknak. Ez a nem túl népes, de a parlamentbe jutás szempontjából kritikus létszámú választói szegmens 2023-ban jelentős arányban a szlovák pártokhoz szegődött. Ezen a ponton érdemes visszatekinteni a 4–5. táblázat adataira. Ezekből ugyanis kiderül, hogy a magyar szavazóktól a Szövetség 2023-ban összesen 17 246 pluszvokst kapott (15,4%-os növekedés), a többségi pártok pedig 37 986-ot (94,5%-os növekedés). A két szegmensre jutó magyar szavazatnövekmény tehát 55 232, míg a Most–Hídra szavazó magyarok száma 2020-ban 52 433 volt. A két összeg – nem egészen háromezer szavazat híján – gyakorlatilag megegyezik, a különbséget, vagyis a 2023-ban megjelenő pluszmennyiség pedig a két választás közötti aktivizálódás számlájára írható.

Ha tehát a Most–Híd 2020-as magyar támogatói 2023-ban megoszlottak a Szövetség és a többségi pártok szavazótáborai között, az azt jelenti, hogy a vegyes párt hívei mintegy 70%-ban támogatták a szlovák, és csupán 30%-ban a magyar politikai opciót. Tovább növekszik azonban ez az aránykülönbség, ha nem csak a 2020–2023 közötti, hanem a Most–Híd megalakulásától napjainkig tartó időszakot nézzük. Ezt a periódust ugyanis két meghatározó trend jellemezte: a multietnikus pártra adott szavazatok monoton csökkenése, valamint a nemzeti opció támogatottságának kismértékű ingadozása, gyakorlatilag stagnálása,¹³ ami azt jelenti, hogy hosszabb távon az itt kimutatottnál lényegesen magasabb lehet a szlovák pártok szavazótáborába átigazolt vagy választói passzivitásba vonult Híd-támogatók száma. Fogalmazhatunk úgy is – az utolsó két választás, illetve a 2009-es felvidéki szkizmatól eltelt időszak vonatkozásában egyaránt –, hogy a Híd-szavazók nagy többsége számára a multikulturális alternatíva csak átmenet volt az egyik monoetnikus politikai opcióból a másikba.

Ezek után nézzük meg a választásokon aktív magyarok pártpreferencia szerinti, járasonként vett megoszlását.

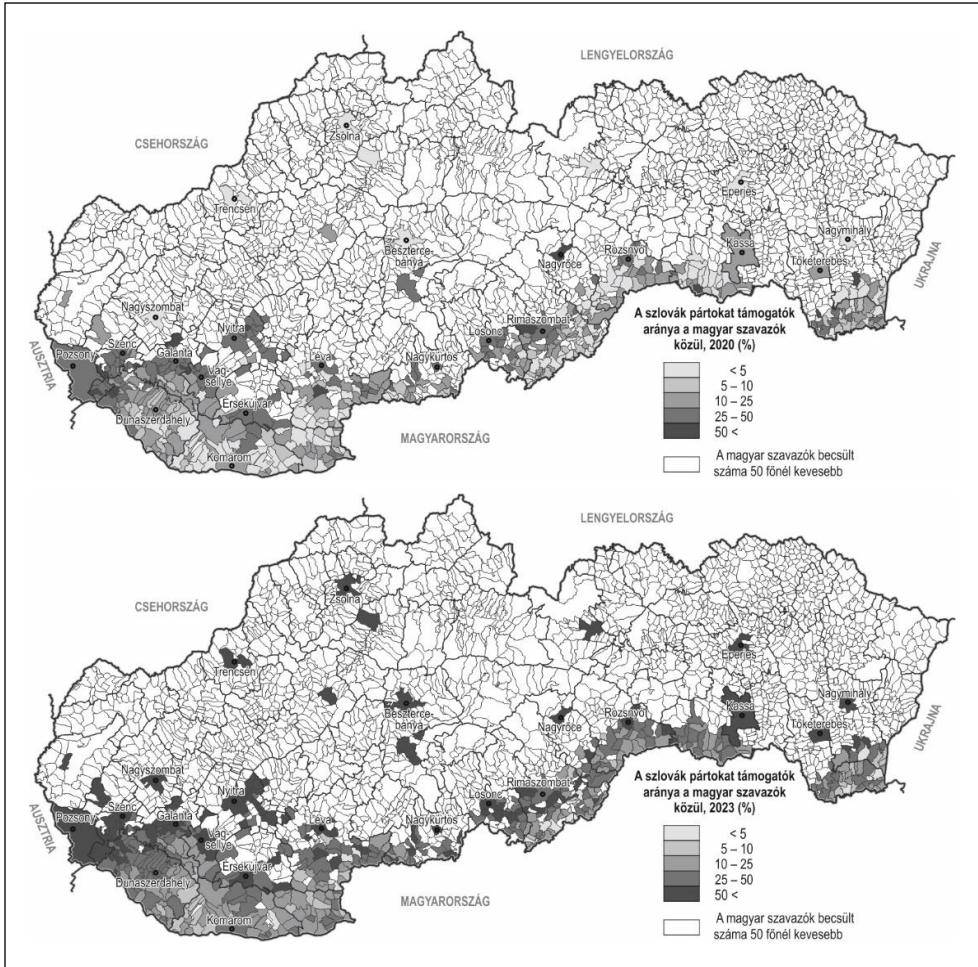
13 Erről bővebben lásd a jelen tanulmány előző részét.

2020			
Járás	MKÖ	Most-Híd	Többségi pártok
Pozsony	18,9	37,0	44,1
Szenci	39,3	23,6	37,1
Dunaszerdahelyi	61,7	23,5	14,8
Galántai	50,8	23,7	25,5
Komáromi	66,2	20,1	13,7
Lévai	60,9	19,9	19,2
Nyitrai	39,0	31,0	30,0
Érsekújvári	57,0	20,0	23,0
Vágsellyei	54,4	22,9	22,8
Losonci	42,8	33,4	23,8
Nagyrócei	54,8	31,2	14,0
Rimaszombati	46,4	35,6	18,0
Nagykürtösi	59,3	26,4	14,3
Kassa	41,9	34,1	24,0
Kassa-környéki	76,7	16,8	6,5
Nagymihályi	51,9	36,9	11,2
Rozsnyói	62,3	19,2	18,5
Töketeremesi	49,1	34,7	16,3
Szórványvidék	15,3	65,4	19,3
Külföld	10,0	4,5	85,5
Összesen	54,8	25,6	19,6

2023		
Járás	Szövetség	Szlovák pártok
Pozsony	20,2	79,8
Szenci	39,6	60,4
Dunaszerdahelyi	67,2	32,8
Galántai	64,9	35,1
Komáromi	78,0	22,0
Lévai	65,3	34,7
Nyitrai	39,5	60,5
Érsekújvári	62,6	37,4
Vágsellyei	64,3	35,7
Losonci	52,2	47,8
Nagyőrcei	64,2	35,8
Rimaszombati	67,3	32,7
Nagykürtösi	65,0	35,0
Kassa	44,9	55,1
Kassa-környéki	69,7	30,3
Nagymihályi	64,3	35,7
Rozsnyói	66,6	33,4
Töketerbesi	77,0	23,0
Szórványvidék	20,7	79,3
Külföld	5,8	94,2
Összesen	62,3	37,7

10–11. táblázat: Az érvényesen szavazó magyarok pártpreferencia szerinti százalékos megoszlása a 2020-as és 2023-as választáson járásokként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

A passzív választók nélkül elvégzett százalékolások után különösen feltűnőek a többségi pártokra szavozó magyarok arányszámai, főleg az utolsó választáson. Ami a területi különbségeket illeti, 2020-ban és 2023-ban is a két nagyvárosban, valamint a nyugati szórványvidéken (Szenci járás, Nyitrai járás) élő magyarok preferálták leginkább a szlovák pártokat, tehát makroszinten nem érvényesül a földrajzi meghatározottság. A települési értékek alakulása az alábbi két térképen látható.

8–9. ábra: A többségi pártokat támogatóknak az aktív magyar szavazókban 2020-as és 2023-as becsült aránya Dél-Szlovákia járásaiiban (%)

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Készítette:** Tátrai Patrik

2020-ban elsősorban a két nagyvárosban és a nyelvhatáron, 2023-ban pedig ezek mellett még az északi országrészben – tehát semmiképp sem a többségi magyar területeken – volt erősebb a szlovák pártok támogatottsága. Bár az etnikai átszavazás 2020–2023 közötti növekedése gyakorlatilag a teljes nemzetrésznél megfigyelhető, ennek mértéke területileg eltérő. A legjelentősebb növekedést a szórványvidéken tapasztalhatjuk, ahol – amint az a fenti táblázatokból kiolvasható – 19%-ról 79%-ra, vagyis 60 százalékponttal nőtt a többségi opciót választó magyarok aránya. Ez azt jelenti, hogy az errefelé addig preferált, s ezek szerint egyfajta etnopolitikai megtartóerőként funkcionáló Most–Híd eltűnése azonnal politikai asszimilációs tendenciákat eredményezett. Dél-Szlovákiában leginkább a két nagyvárosban nőtt a szlovák pártok támogatottsága, Pozsonyban 36, Kassán 31 százalékponttal.

A Most–Híd jelentéktelenné válását követően a Szövetség is kapott a 2020-as tortaszeletből, csak sokkal kisebb adaggal. Esetükben a Tőketerebesi és a Rimaszombati járásban láthatjuk a legmagasabb, 28 és 21 százalékpontos támogattságnövekedést, a többi járásban ez a szám már 20 alatt van, a Nyitraiban és a Szenciben az egyet sem éri el, a Kassa-környékiben pedig, mint tudjuk, 7 százalékpontos csökkenést tapasztalhatunk. Az alábbi regionális adatok szabatosan, lényegre törően összegzik az itt leírt folyamatokat.

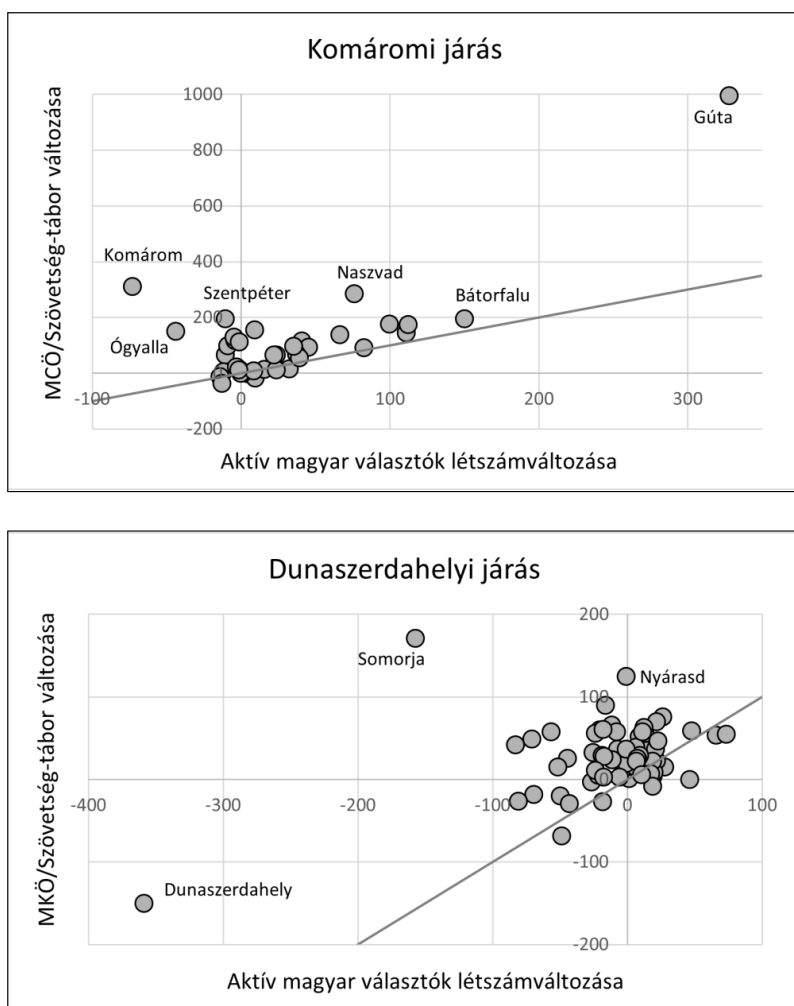
2020				
Régiók	MKÖ	Most–Híd	Többségi pártok	Összesen
Nyugati	56,4	23,0	20,6	100,0
Keleti	52,8	30,5	16,7	100,0
Szórványvidék	15,3	65,4	19,3	100,0
Nagyvárosi	25,8	36,1	38,0	100,0
Tömb	63,4	22,2	14,4	100,0
Összesen	54,8	25,6	19,6	100,0

2023			
Régiók	Szövetség	Többségi pártok	Összesen
Nyugati	63,8	36,2	100,0
Keleti	65,5	34,5	100,0
Szórványvidék	20,7	79,3	100,0
Nagyvárosi	27,8	72,2	100,0
Tömb	71,5	28,5	100,0
Összesen	62,3	37,7	100,0

12–13. táblázat: Az érvényesen szavazó magyarok pártpreferencia szerinti százalékos megoszlása a 2020-as és 2023-as választáson régióként
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás

Választói magatartásminták a településeken

Az alábbiakban a 2. és 3. ábrán bemutatott séma szerint, települési szinten vizsgáljuk az MKÖ/Szövetség támogattságának a Komáromi, Dunaszerdahelyi, Tóketerebesi és Kassa-környéki járásban tapasztalt változását. Az összehasonlíthatóság érdekében az egymással szomszédos járások diagramjai egymás alatt láthatók.

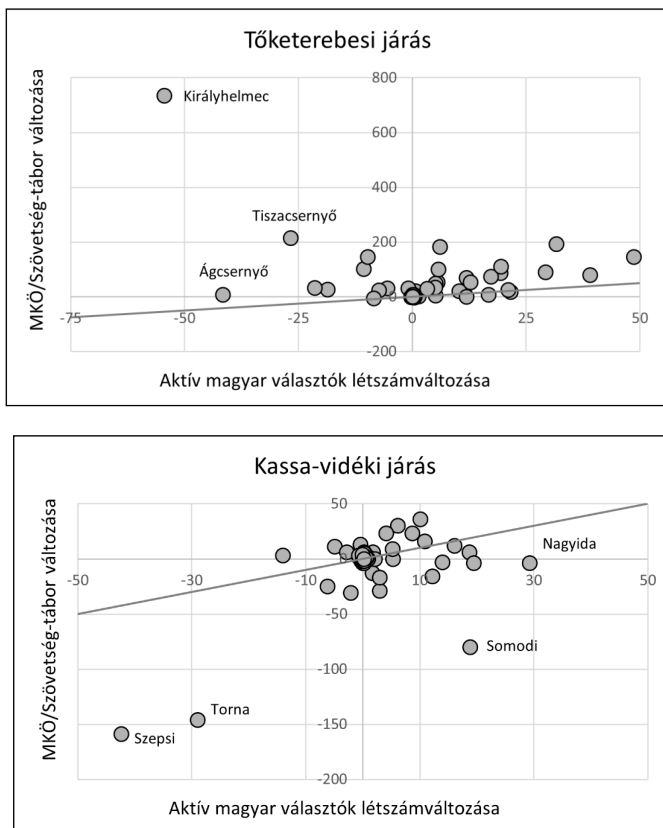

10–11. ábra: Az érvényesen szavazó magyarok létszámának és az MKÖ/Szövetség szavazatszámának 2020–2023 közötti változása a Komáromi és a Dunaszerdahelyi járásban településenként

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. Megjegyzés: az átlós egyenesek az $y - x = 0$ egyenlet megoldását mutatják

A Komáromi járásban csupán néhány, hangsúlyosan pedig csupán egyetlen település áll a nagymértékű járási változások mögött. Ráadásul a több mint négyezres voksgyarapodás főszereplője nem a 18 ezer magyart számláló járásközpont, hanem a nyolcezer magyar lakta Gúta, amely mintegy ezer fővel, tehát negyedrészen járult hozzá az MKÖ/Szövetség járási gyarapodásához. (A szavazatsökkenések elenyésző mértéke miatt a részesedési hányad egyaránt vonatkozik a bruttó és a nettó növekedésre.) Mindeközben Komáromot 2020–2023 között az aktív magyar választók mintegy hetvenfős létszámcsökkenése, tehát az ún. koncentrációs modell, míg Gútát azok háromszáz fős növekedése, vagyis belső integráció jellemezte.

A „kontrollcsoportként” szolgáló Dunaszerdahelyi járásban még a legmagasabb értékek is mérsékeltnek tűnnek a Komáromiban látottakhoz képest (Somorja: 171, Nyársod: 125, előbbi esetben az aktív magyar választók 157 fős csökkenése mellett). Az összességében egyébként pozitív járási képet Dunaszerdahely negatív értékei (-359; -150) ellenpontosítják, kulcsszerepet játszva a két szomszédos járásnál tapasztalt eltérésben.

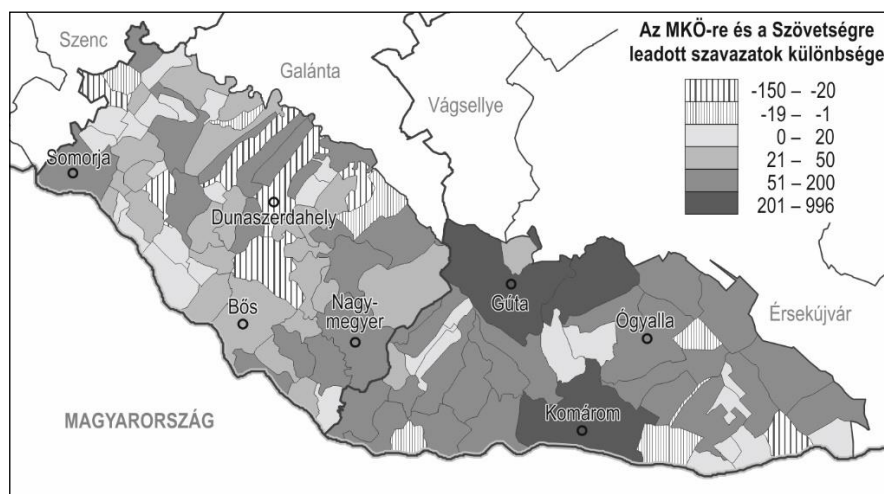
12–13. ábra: Az érvényesen szavazó magyarok létszámának és az MKÖ/Szövetség szavazatszámának 2020–2023 közötti változása a Töketerébesi és a Kassa-vidéki járásban településenként

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. Megjegyzés: az átlós egyenesek az $y - x = 0$ egyenlet megoldását mutatják

A Töketerebeszi járásban elért választási eredmény egyértelműen a helyi magyar centrumnak, Királyhelmecknek köszönhető, ahol a Szövetség az aktív magyar szavazók 54 fős csökkenése dacára 735 új szavazót szerzett, ami Gúta után a második legnagyobb helyi gyarapodás. A királyhelmecki választók egyébként szintén negyedrészen járultak hozzá a járáson belüli voksgyarapodáshoz, bruttó és nettó értelemben egyaránt, hiszen a települések döntő többségét itt is a magyar opció növekvő támogatottsága jellemezte, az x tengely menti értékek pozitív és negatív tartományban egyaránt erős szórása, vagyis a koncentrációs és a belső integrációs modell kettős érvényesülése mellett.

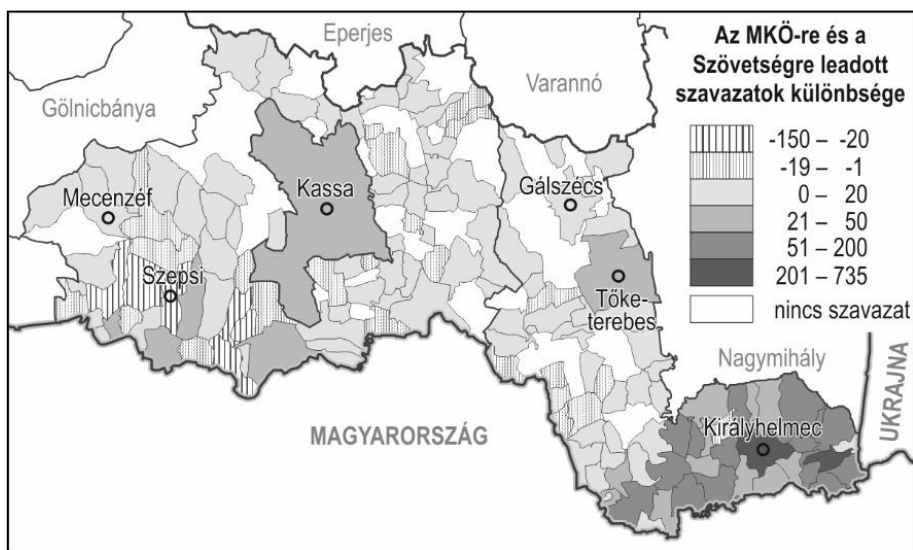
Az MKÖ/Szövetség támogatottságának a Kassa-vidéki járásban tapasztalt esése gyakorlatilag három település (Szepesi, Torna, Somodi) számlájára írható, bár a járás 114 településéből még további 18-ban tapasztalhatunk enyhébb csökkenést. A három településen bekövetkezett szavazatesés a bruttó járási csökkenésnek (545) a 71%-át, a nettó járási csökkenésnek (287) pedig a 134%-át tette ki. Abszolút értékben azonban az apadás mértéke sehol sem éri el azt a szintet, amit gyarapodás tekintetében a másik három járásban láthatunk, vagyis viszonylag alacsony szintű a nemzeti opció eróziója. Választói magatartás tekintetében Szepesi és Torna egyértelműen a dekadens modellt követi, míg Somodiban a politikai asszimiláció érvényesült, akárcsak az MKÖ/Szövetség vokscsökkenésével jellemezhető járásbeli települések többségében.

Az alábbi térképek a szóban forgó négy járás településeire kiszámított szavazatszám-különbségek térbeli eloszlását mutatják.

14. ábra: A Szövetség 2023-as szavazatszámainak az MKÖ 2020-as szavazatszámaihoz viszonyított különbsége a komáromi és a dunaszerdahelyi járás településein

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. Készítette: Tátrai Patrik

15. ábra: A Szövetség 2023-as szavazatszámainak az MKÖ 2020-as szavazatszámaihoz viszonyított különbsége a Tőketerebesi és a Kassa-vidéki járás településein

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Készítette:** Tátrai Patrik

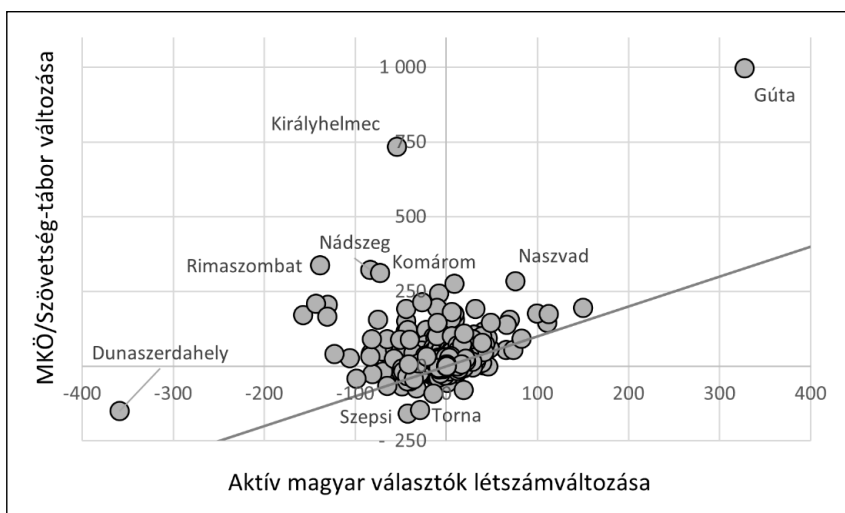
A térképeken jól látszik, hogy Gútát, Komáromot és Királyhelmecet ugyancsak magasabb szavazatszám-növekedéssel jellemezhető települések veszik körül egy-egy kompakt tömbben. A Kassa-vidéki járásban megfigyelt szavazatcsökkenésekre – figyelembe véve azokat a korábbi tapasztalatokat, amelyek szerint egyes kelet-szlovákiai járásokban a nemzeti opció extrém mértékű támogatottságingadozása mögött a helyi cigányság választói attitűdjeinek (részvételi hajlandóság, pártpreferenciák) markáns változása áll¹⁴ – a romák szavazói magatartása is magyarázatot kínálhat. Mivel a 2021-es szlovák népszámlálás szerint Tornán 4,6%, Szepsin 19,5%, Somodiban pedig 15,9% a magukat elsődlegesen vagy másodlagosan cigánynak vallók aránya,¹⁵ a romáknak a változásokban játszott szerepe az utóbbi két településen nem kizárható, ám a jelentős helyi magyar kisebbségre való tekin-

14 A számos korábbi példa közül érdemes kiemelni a Rimaszombati járásban található Szútor esetét, ahol a 2010-es parlamenti választáson az MKP 167 voksot kapott, amelyek döntő többsége – a település etnikai arányainak ismeretében – nem magyar etnikumú választóktól érkezett. A két évvel előrehozott választáson az MKP ugyanitt mindössze egyetlen szavazatot kapott. (Harrach–Rákóczi Krisztián, 2017. Külön utakon, i. m.)

15 Szlovák Statisztikai Hivatal 2021-es népszámlálási adatbázisa. Letöltés helye: <https://www.scitanie.sk/en>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.; saját számítás. Bár a módszertani fejezetben leszögezett definíció szerint etnikai hovatartozás alatt a 2021-es szlovák census során megvallott elsődleges identitást kell érteni, a cigányok esetében célszerűnek látszik a hivatalosnál magasabb lélekszámot eredményező módszerek alkalmazása, mivel a valós létszámuk lényegesen meghaladja a közép-európai népszámlálási adatbázisokban feltüntetett értékeket (lásd Szabó et al.: Fertility of Roma Minorities in Central and Eastern Europe. *Comparative Population Studies*, 2021. 46. 387–423.).

tettel nem is igazolható. Az említett jelenség ugyanis akkor lenne bizonyítható, ha túlnyomórészt vagy teljességében magyar anyanyelvű cigányok adnák az utódpártok helyi bázisát.

Végül, összgezsképpen, az összes felvidéki településen megnézzük az itt tárgyalt mutatók különbözeti értékeit, nem utolsósorban azért, hogy a részletesebben nem vizsgált járásokban is lássuk a helyi magyar közösségek esetleges kiemelkedő szerepét.

16. ábra: Az érvényesen szavazó magyarok létszámának és az MKÖ/Szövetség szavazatszámának 2020–2023 közötti változása Szlovákia településein

Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal alapján saját számítás. **Megjegyzés:** az átlós egyenes az $y = x = 0$ egyenlet megoldását mutatja

Az ábrán a legkirívóbb növekedési és csökkenési értékeket felmutató települések névvel is láthatók. Közülük csupán Rimaszombat és a Galántai járásban található Nászseg nem szerepelt a fenti pontdiagramokon, 500 fő feletti növekményt pedig csak Gúta és Királyhalmec magyarsága mutatott fel. A politikai „sikercentrumok” száma tehát igen korlátozott, s a Szövetség 2023-as relatív sikere lényegében ezekben dőlt el. Éppen ezért az etnikai választói magatartás fentebb tárgyalt mintái is elsősorban ezeken a településeken demonstrálhatók.

Következtetések

Az MKÖ/Szövetség 2020–2023 közötti szavazatgyarapodásának értékelésekor meg kell különböztetnünk a részvételi hajlandóság és a pártpreferencia szerepét. A becsült etnikai adatok alapján 2023-ban az addig passzív magyar szavazók csekély hányadának

bevonódását, valamint a korábban Híd-támogató magyarok egy részének a Szövetségre való átszavazását tapasztalhatjuk; e két faktor közül egyértelműen az utóbbi járult hozzá nagyobb mértékben a nemzeti opció voksnövekményéhez.

Ugyanakkor a magyarok választási részvételének 0,8 százalékpontos gyarapodása alulmúlta a nem magyar választónépesség 2,8 százalékpontonra becsült növekedését, így a két etnikai szegmens részvételi aránya közötti eltérés a 2020-as 8,4 százalékponttól 10,4 százalékponttra nőtt. A kirívó különbség oka a Dél-Szlovákiában élők, illetve azon belül a magyarok alacsonyabb választási hajlandósága. Az MKÖ/Szövetség parlamenti küszöb alatti választási eredményei tehát részben a felvidéki magyarság alacsonyabb részvételi hajlandóságának köszönhetőek.

A másik, ennél fontosabb tényező, hogy a Szövetség a Most–Híd 2020-as magyar szavazóinak mintegy csak 30%-át tudta megszólítani, míg a maradék kb. 70% szlovák pártokra szavazott. Hosszabb távra visszatekintve – figyelembe véve a Most–Híd folyamatos erózióját és a nemzeti opció stagnáló támogatottságát – a folyamat trendszerűségét valószínűsíthetjük, vagyis a multikulturális politikai kísérlet történelmi szerepe akarva-akaratlanul az volt, hogy a magyar szavazók jelentős részét átvigye a saját monoetnikus politikai terükből a szlovák monoetnikus politikai térbe. A trendjellegét igazolják azok a becsléseink is, miszerint 2020-ban a magyar szavazók 20%-a, 2023-ban pedig már 38%-a szavazott valamelyik szlovák pártra.

Ugyanakkor, mint szó volt róla, az etnikai szegmensek esetében – a becslési módszer szükségzerű velejárójaként – valószínűleg felülbecsültük a magyarságra vonatkozó részvételi értékeket. Ezért a többségi pártokat választó magyarok aránya az itt kiszámítotttnál némileg alacsonyabb, a Most–Hídra (illetve az MKÖ/Szövetségre) szavazó nem magyaroké pedig valamivel magasabb.

Területi szinten 2020–2023 között – az aktív magyar választók sikeres megszólításának köszönhetően – a Komáromi és a Tőketerebesi járásban nőtt a legnagyobb arányban az MKÖ/Szövetség támogatottsága. Paradox módon a magyarok a Tőketerebesi járásban mutatták fel a legnagyobb mértékű választói passzivitást, az ellentmondásra azonban magyarázattal szolgál az a tény, hogy a Szövetség 2023-as relatív sikerei csak néhány település magyar lakosságán múltak.

Ami a témával kapcsolatos kutatások folytatását illeti, a teljesítmények és a kudarcok legfőbb centrumainak a beazonosítása után a körülmények és okok további feltárása már helyi szintű, módszereiben inkább kvalitatív kutatásokat igényel.

Irodalomjegyzék

Harrach Gábor – Rákóczi Krisztián: *Külön utakon. Adalékok a felvidéki magyarság 2009 utáni politikatörténetéhez*. Budapest: L'Harmattan, 2017.

Harrach Gábor: Egy kudarc boncképe: a felvidéki magyar politika 2023-as bukásának választásstatistikája (1.). *Kisebbségi Szemle*, 2024. 9 (2). 7–30. DOI: <https://doi.org/10.62153/ksz.2024.2.hg>

Pregi Lóránt: A belső migráció hatása az etnikai szerkezet átalakulására Dél-Szlovákiában. *Kisebbségi Szemle*, 2023. 8 (3). 71–97.

Ravaszkó Ábel: Szlovákiai magyarok mint választók, 2009–2013. *Magyar Kisebbség*, 2013. 18 (2). 41–68.

Szabó Laura – Kiss Igor – Branislav Šprocha – Spéder Zsolt: Fertility of Roma Minorities in Central and Eastern Europe. *Comparative Population Studies*, 2021. 46. 387–423. DOI: <https://doi.org/10.12765/CPoS-2021-14>

Szlovák Statisztikai Hivatal 2020-as választási adatbázisa. Letöltés helye: <https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2020/en/data01.html>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.

Szlovák Statisztikai Hivatal 2021-es népszámlálási adatbázisa. Letöltés helye: <https://www.scitanie.sk/en>; letöltés ideje: 2024. 09. 20.

Szlovák Statisztikai Hivatal 2023-as választási adatbázisa. Letöltés helye: https://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2023/en/suhrnne_vysledky.html; letöltés ideje: 2024. 09. 20.